

«ԱԼ-ՄԵՏ»

սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն

Գունավոր մետաղների թափոնների
վերամշակման արտադրամասի

*Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական
գնահատման հայտ*

Կատարող՝ «Քոնսեկոարդ» ՍՊԸ տնօրեն՝

Վ. Թևոսյան

Մասիս – 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ձեռնարկորդի ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ ԵՎ ԳՏՆՎԵԼՈՒ ՎԱՅՐԸ	3
2. ՆԱԽՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ ԵՎ ՆՊԱՏԱԿԸ.....	3
3. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ.....	3
4. ՆԱԽՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻ՝ ԱՅՂ ԹՎՈՒՄ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՀԱԿԻՐՃ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ	5
4.1. Տեղադիրքը.....	5
4.2. Կլիմայական պայմանները.....	6
4.3. Օդային ավազան	9
4.4. Ջրային ռեսուրսները	9
4.5. Հողերի բնութագիրը	10
4.6. Կենսաբազմազանություն	10
4.6.1. <i>Բուսական աշխարհ</i>	11
4.6.2. <i>Կենդանական աշխարհ</i>	12
4.7. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ	12
4.8. Ելակետային սոցիալ-տնտեսական ցուցանիշները	12
5. ՆԱԽՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ.....	13
5.1. Առկա իրավիճակը.....	Ошибка! Закладка не определена.
5.2. Տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումներ	13
4.2.1. <i>Բանեցված մարտկոցների տեղամաս</i>	Ошибка! Закладка не определена.
4.2.2. <i>Կապարի թափոնների վերամշակման տեղամաս</i>	Ошибка! Закладка не определена.
4.2.3. <i>Այլումինի և պղնձի թափոնների վերամշակման տեղամաս</i>	Ошибка! Закладка не определена.
5.3. Օգտագործվող նյութեր և բնառեսուրսներ.....	14
5.4. Արտանետումներ, արտահոսքեր և արտադրական թափոններ	14
6. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԲԱՑԱՌՄԱՆԸ, ՆՎԱԶԵՑՄԱՆՆ ՈՒ ՓՈԽՀԱՏՈՒՑՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ	15
6.1. Հիմնական բնապահպանական և սոցիալական ռիսկերը	15
6.2. Նախատեսված մեղմացնող միջոցառումները	15
Բնապահպանական միջոցառումների և մոնիթորինգի ծրագիր	17

1. ՁԵՌՆԱՐԿՈՂԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ ԵՎ ԳՏՆՎԵԼՈՒ ՎԱՅՐԸ

Սույն նախաձեռնության ձեռնարկող է «ԱԼ-ՄԵՏ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը:

Ընկերությունը գրանցված է ք. Երևան, Արովյան փ. 35/5 հասցեում, գրանցման համար՝ 273.110.1224021:

Ընկերությունը մասնագիտացված է մետաղների և այլ արտադրական թափոնների գործածության ոլորտում:

Ընկերության գործունեության հասցեն է՝ ՀՀ, Արարատի մարզ, համայնք Մասիս, գ. Սայաթ Նովա, Մասիս-Ռանչպար խճուղի 10/1, որտեղ էլ նախատեսվում է իրականացնել սույն գործունեությունը:

Տարածքը գտնվում է արդյունաբերական գոտում, շրջակայքում գործում են այլ արտադրական կազմակերպություններ, սպասարկման օբյեկտներ և պահեստային տարածքներ:

2. ՆԱԽԱՏԵՄՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ ԵՎ ՆՊԱՏԱԿԸ

Ներկայացվող գործունեության անվանումն է՝ գունավոր մետաղների թափոնների վերամշակում, մասնավորապես՝ գնվելու է գունավոր մետաղների ջարդոն, ձուլվելու և արտադրվելու են ձուլակտորներ:

Տարածքը հանդիսանում է Վահան Եղիազարյանի սեփականությունը /համապատասխան փաստաթղթերի պատճենները կցվում են/, վկայականի համար՝ 04012023-03-0045, նպատակային նշանակությունը՝ արդյունաբերական, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակություն, իսկ գործառնական նշանակությունը՝ արդյունաբերական օբյեկտների:

3. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ

Նախատեսվող գործունեության կազմակերպումն իրականացվելու է բնապահպանության բնագավառում ՀՀ ստանձնած միջազգային պարտավորություններով և ՀՀ օրենսդրության (օրենքների և ենթաօրենսդրական ակտերի) այն պահանջներով, որոնք առնչվում են շրջակա միջավայրի պահպանության և մասնավորապես նախատեսվող գործունեության կարգավորման հետ: Դրանցից հիմնականներն են՝

1. ՀՀ Հողային օրենսգիրքը (02.5.2001թ.),
2. ՀՀ Ջրային օրենսգիրքը (04.6.2002թ.),
3. «Թափոնների մասին» ՀՀ օրենքը (24.11.2004 թ.),
4. «Վարչական իրավախախտումների մասին» ՀՀ օրենքը (07.02.2012թ.),
5. «Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենքը (01.11.1994թ.),
6. «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքը (21.06.2014թ.),
7. «Բնապահպանական վերահսկողության մասին» ՀՀ օրենքը (11.04.2005թ.),
8. «Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենքը (ՀՕ-211, 27.11.2006թ.),
9. «Կենդանական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենքը (ՀՕ-52, 03.04.2000թ.),
10. «Բուսական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենքը (ՀՕ-22, 23.11.1999թ.),
11. ՀՀ կենդանիների Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին ՀՀ կառավարության 29.01.2010թ.-ի N71-Ն որոշումը,
12. ՀՀ բույսերի Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին ՀՀ կառավարության 29.01.2010թ.-ի N72-Ն որոշումը,
13. ՀՀ կառավարության 2008 թվականի օգոստոսի 14-ի «Հայաստանի Հանրապետության բնության հուշարձանների ցանկը հաստատելու մասին» N 967-Ն որոշումը,
14. ՀՀ կառավարության 2014 թվականի սեպտեմբերի 25-ի «Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության և օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը և միջոցառումները հաստատելու մասին» N1059-Ա որոշումը,
15. Արդյունաբերական ձեռնարկությունների նախագծման սանիտարական նորմերը (СН 245-71 Санитарные нормы проектирования промышленных предприятий)
16. Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարի 6 մայիսի 2002թ. N 138 հրամանը «Աղմուկն աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում և բնակելի կառուցատման տարածքներում» N2 – III – 11.3 սանիտարական նորմերը հաստատելու մասին
17. Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարի 17 մայիսի 2006 թվականի N 533-Ն հրամանը «Աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում թրթռման (վիբրացիայի) հիգիենիկ նորմերը ՀՆՆ 2.2.4-009-06 հաստատելու մասին»
18. «Հայաստանի Հանրապետությունում վտանգավոր թափոնների գործածության գործունեության լիցենզավորման կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 30.06.2003թ.-ի N 121-Ն որոշումը:
Համաձայն Արդյունաբերական ձեռնարկությունների նախագծման սանիտարական նորմերի (СН 245-71 Санитарные нормы проектирования

промышленных предприятий) նախատեսվող գործունեության համար սահմանված են սանիտարապաշտպան գոտու ապահովման վերաբերյալ պահանջներ, ըստ որոնց 3000 տ և ավելի տարեկան արտադրողականությամբ գունավոր մետաղների ձուլարանների համար ՄՊԳ է սահմանված 1000 մ:

Նախատեսվող գործունեության պլանավորման և հետագա իրականացման բոլոր փուլերում առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձվելու թափոնների գործունեությունը կարգավորող օրենսդրությանը, «Բնապահպանական վերահսկողության մասին» ՀՀ օրենքով, ինչպես նաև «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված պահանջներին: Համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի 14-րդ հոդվածով սահմանված դասակարգումների, նախատեսվող գործունեությունը դասվում է «Ա» կատեգորիայի գործունեության տեսակներին և ենթակա է փորձաքննության երկու փուլով:

4. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻ՝ ԱՅԴ ԹՎՈՒՄ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՀԱԿԻՐՃ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

4.1.Տեղադիրքը

Մասիս քաղաքը գտնվում է Արարատյան դաշտավայրի կենտրոնական մասում՝ Հրազդան գետի ստորին հոսանքի ավազանում: Հյուսիսից սահմանակից է Արարատի մարզի Այնթապ, Նոր Խարբերդ, արևմուտքից՝ Սայաթ Նովա, հարավից՝ Նորամարգ, արևելքից՝ Մարմարաշեն, Նոր Կյուրիս գյուղերին:

Քաղաքի միջին բարձրությունն է ծ.մ.-ից կազմում է 854 մ, մակերեսը՝ 5.7 կմ²:

Տարածքի երկրաբանական կառուցվածքին մասնակցում են վերին պլիոցենից մինչև ժամանակակից հասակի նստվածքների համախմբեր, որոնք հիմնականում ներկայացված են հրաբխային, հրաբխ-նստվածքային ֆացիաներով:

Ժամանակակից ռելիեֆի ձևավորման պատմությունը սկսվում է վերին պլիոցենի ժամանակներից, երբ միոցենի նստվածքների հողմնահարված, երոզիոն-դենուդացիոն մակերեսին սկսվել են տեղադրվել վերին պլիոցենի հասակի հրաբխային ապարներ, ինչպես նաև չորրորդական և ժամանակակից առաջացումներ:

Նախատեսվող գործունեությունը ծավալվելու է համայնք Մասիս, գ. Սայաթ Նովա, Մասիս-Ռանչպար խճուղի 10/1 հասցեում: Գործարանը շրջապատված է այլ արտադրական կազմակերպություններով և պահեստներով: Բնակելի թաղամասեր արտադրամասի անմիջական հարևանությամբ չկան:

Սեյսմիկ բնութագրերը

Համաձայն ՀՀՇՆ II-6.02-2006 «Սեյսմակայուն շինարարության նախագծման նորմեր»- ի և ՀՀ տարածքի սեյսմիկ գոտիավորման քարտեզի՝ տարածքը գտնվում է սեյսմիկ երրորդ գոտում: Գրունտների հնարավոր սեյսմիկ արագացումները կազմում են $A = 0.4g$ և ունի 9 և ավելի բալ սեյսմիկ ռիսկայնության աստիճան:

4.2. Կլիմակայան պամանները

Տվյալները բերված են ըստ ՀՀՇՆ II-7-01-2011 «Շինարարական կլիմայաբանություն» նորմատիվային փաստաթղթի: Մասիս քաղաքին բնութագրական են շոգ և չորային ամառները: Բարձրությունը ծովի մակարդակից կազմում է 854 մետր:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ նախատեսվող գործունեության տարածքին ամենամոտ գտնվող կայանը Արտաշատի օդերևութաբանական կայանն է, այդ իսկ պատճառով դիտարկվել և օգտագործվել են Արտաշատի օդերևութաբանական կայանի տվյալները, որի դիտարկումների արդյունքները ներկայացվում են ստորև բերված աղյուսակների տեսքով:

Արտաշատ	18	18	27	36	40	25	11	6	10	22	24	17	254	40	36	46
	18	20	32	36	43	34	27	22	28	36	31	25	43			

Աղյուսակ 2.4. Քանու պարամետրերը

Բնակավայրի, օրերնութաբա-նական կայանի անվանումը	Միջին տարեկան մթնոլորտային ճնշում, (հՊա)	Մախաներ	Կրկնելիություն, % /միջին արագություն, մ/վրկ ըստ ուղղությունների								Անհողմությունների կանխատեսում, %	Միջին ամսական արագություն, մ/վ	Միջին տարեկան արագություն, մ/վ	Ուժեղ քամիներով (Մ15/Վ10) տեղեկ. քանակություն	Հաշվարկային արագությունը, մ/վ		
			Հյուսիսային (Հս)	Հյուսիսարևելյան (ՀսԱրլ)	Արևելյան (Արլ)	Հարավարևելյան (ՀվԱրլ)	Հարավ (Հվ)	Հարավարևմտյան (ՀվԱրմ)	Արևմտյան (Արմ)	Հյուսիսարևմտյան (ՀսԱրմ)					20	50	100
															16	17	18
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Արտաշատ	920.2	Հունվար	7	8	10	20	12	10	15	18	88	0.3	0.4	7	21	24	26
			1.7	1.7	2.7	3.1	2.4	2.0	2.2	1.7							
		Ապրիլ	4	9	12	27	13	8	13	14	74	0.6					
			1.7	1.8	2.1	2.8	2.5	2.8	2.8	2.6							
		Հուլիս	8	7	9	16	9	9	18	24	80	0.4					
			1.7	1.9	1.7	2.0	2.0	2.0	2.7	2.3							
Հոկտեմբեր	7	12	12	19	8	10	16	16	85	0.3							
	1.6	1.5	2.1	2.0	1.5	2.1	2.4	2									

4.3.Օդային ավազան

Մասիս քաղաքի, այդ թվում Սայաթ Նովա գյուղի օդային ավազանի աղտոտվածությունը ձևավորվում է ավտոտրանսպորտային միջոցների, բնակչության կենսագործունեության և սակավաթիվ արդյունաբերական ձեռնարկությունների ազդեցության արդյունքում:

Մթնոլորտային օդի ֆոնային աղտոտվածությունը հանրապետության տարածքում վերահսկվում է ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ (այսուհետ՝ ՊՈԱԿ) կողմից: Սակայն, Սայաթ Նովա գյուղում չկան ՊՈԱԿ-ի դիտակետեր և բնակավայրի օդի ֆոնային աղտոտվածության ցուցանիշները որոշվում են հաշվարկային եղանակով՝ ըստ բնակչության թվաքանակի:

Համաձայն ՊՈԱԿ-ի հաշվարկային տվյալների, Սայաթ Նովա գյուղի օդային ավազանում ֆոնային աղտոտվածությունը կազմել է՝

- ածխածնի օքսիդ՝ 0.4 մգ/մ³,
- ազոտի երկօքսիդ՝ 0.008 մգ/մ³,
- ծծմբային անհիդրիդ՝ 0.02 մգ/մ³,
- անօրգանական փոշի՝ 0.2 մգ/մ³:

ՇՄԱԳ հիմնական փուլում նախատեսվում է կատարել գետնամերձ օդային շերտից նմուշառում և «Օդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ լաբորատորիայում որոշել օդային ավազանի աղտոտվածության ցուցանիշները:

4.4.Ջրային ռեսուրսները

Տարածաշրջանի հիմնական ջրային զարկերակը Արաքս գետն է:

Արաքսը հանրապետության խոշորագույն գետն է: Անդրսահմանային գետ է, որի ավազանն ընդգրկում է Թուրքիայի, Հայաստանի, Իրանի և Ադրբեջանի տարածքը:

Ունի 1072 կմ երկարություն¹, որից 200 կմ կազմում է Հայաստանի և Թուրքիայի սահմանը: Հայաստանի գետերի մեծագույն մասը (որոնց ավազանները, միայն վերցված, կազմում են հանրապետության տարածքի 73.5 տոկոսը) պատկանում է Արաքսի ավազանին: Արաքսը վաղնջական ժամանակներից հանդիսացել է հայոց քաղաքակրթության կարևոր բնօրրաններից մեկը:

Արաքսի սնումը խառն է, հորդացումը՝ մարտից հունիս, առավելագույնը՝ մայիսին: Առաջին հորդացումը՝ մարտ–ապրիլ, կապված է ցածրադիր վայրերի

¹ <https://hy.wikipedia.org/wiki/%D4%B1%D6%80%D5%A1%D6%84%D5%BD>

ձնհալքի և գարնանային անձրևների հետ, երկրորդը (ավելի բուռն)՝ մայիս–հունիս, լեռների ձնհալքի հետ: Ամենացածր մակարդակները լինում են հուլիս–օգոստոսին և ձմռանը: Երրորդ թույլ հորդացումը աշնանային անձրևներից է: Հորդացման ժամանակ Արաքսը մեծ ավերածություններ է առաջացնում, հատկապես Արարատյան, Միլիի ու Մուղանի դաշտերում: Հորդացումների ժամանակ Արաքսը միջին և ստորին հոսանքներում հաճախակի փոխում է իր հունը՝ միշտ շարժվելով դեպի հարավ:

Արաքս գետի 7 դիտակետից վերցված ջրի փորձանմուշներում որոշված ցուցանիշներից, ըստ ձկնատնտեսական նորմերով գնահատման, գերազանցվել են թթվածնի քիմիական պահանջարկի, ամոնիում, նիտրիտ, սուլֆատ իոնների, ցինկի, պղնձի, քրոմի, նիկելի, մանգանի, վանադիումի, երկաթի, ալյումինի և սելենի ՍԹԿ-ները:

Արաքս գետի 3 դիտակետում ապրիլ, մայիս, հունիս, հուլիս, օգոստոս, սեպտեմբեր ամիսներին իրականացվել են հատակային նստվածքների ուսումնասիրություններ:

Ներկայացվող տարածքից մինչև Արաքսի մոտակա հատվածը հեռավորությունը կազմում է 7.9կմ:

4.5. Հողերի բնութագիրը

Նախատեսվող գործունեության տարածքին հիմնականում բնորոշ են բաց շագանակագույն խճաքարային տեղ-տեղ ցեմենտացած հողային տիպեր: Առանձին տեղամասերում հողերը ներկայացված են նաև դարչնագույն հողերի կրազերծված ենթատիպով:

Անմիջապես ներկայացվող տարածքում բաց հողային մակերես կամ բուսաշերտ պարունակող մասեր չկան:

ՇՄԱԳ հիմնական փուլում նախատեսվում է կատարել հողի նմուշառում և «Օդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ լաբորատորիայում որոշել հողի աղտոտվածության ցուցանիշները:

4.6. Կենսաբազմազանություն

Սայաթ Նովա գյուղի և դրա մերձավոր տարածքների կենսաբազմազանությունը ձևավորվել է ինչպես սեփական աշխարհագրական դիրքի, բնակլիմայական, ռելիեֆային և լանդշաֆտային պայմանների, այնպես էլ մերձավոր տարածքների

Ֆլորիստական շրջանների բուսական և կենդանական աշխարհների ազդեցության ներքո:

Բուսական աշխարհը սերտ կապված է բնակլիմայական, մորֆոլոգիական, աշխարհագրական և այլ պայմանների հետ, որոնք հստակեցնում են և կանոնավոր կերպով տարանջատում տարբեր տիպի ֆլորաների սահմանները: Համաձայն Ս. Դալի կենդանական աշխարհի տարածման սահմանները ավելի անորոշ են ու աղոտ, ավելի լայն և դժվար են սահմանազատվում շնորհիվ իրենց շարժունակության և ապրելաձևի առանձնահատկությունների (բնակալում, նստակյաց կամ չվող կենսակերպ, արտազոնալ բնակատեղերի առատություն):

4.6.1. Բուսական աշխարհ

Բուսական աշխարհը ներկայացված է Երևանյան ֆլորիստական շրջանների միջև ընկած սահմանային, միջին բարձրության լեռնային տափաստանային զոնայի տարածքներին բնորոշ բուսականության տեսակներով, որոնցում գերակշռում են հատիկա և հատիկա-տարազգի ներկայացուցիչները:

Մարդու գործունեության զարգացմանը զուգընթաց (հողերի գյուղատնտեսական օգտագործում, անասունների արածացում, տնտեսական գործունեություն և այլն) որպես կանոն կրճատվում է լանդշաֆտային զոնայի տեսակների ինչպես կազմը, այդպես էլ քանակը՝ ընդհուպ մինչև որոշ տեսակների իսպառ վերացումը:

Արարատի մարզում բուսականությունը կիսաանապատային է և անապատային:

Կիսաանապատայինից առկա են բնական բուսածածկի հետևյալ տիպերը՝ Օշինդրա-էֆեմերային, մասնակցությամբ՝ *Artemisia fragrans* Willd., *Kochia prostrata* (L.) Schrad., *Capparis spinosa* Willd., *Ceratoides papposa* Botsch. Et Ikonn., *Atraphaxis spinosa* L., *Rhamnus pallasii* Fisch. et Mey., *Tanacetum argyrophyllum* (C. Koch) Tzvel., *Poa bulbosa* L. *Bromus*, *Aegilops*, *Eremopyrum*, *Alyssum*. *Aeloropus littoralis* (Gouan) Parl.

Անապատայինից առկա են բնական բուսածածկի հետևյալ տիպերը՝ Հալոֆիլ, մասնակցությամբ՝ *Salsola ericoides* Bieb., *S. Dendroides* Pall., *S. Nitraria* Pall., *Halocnemum strobilaceum* (Pall.) Bieb.

Դեղաբույսերից տարածված են՝ Տուղտ Դեղատու, Տուղտ հայկական (*Althaea officinalis*, *A. armeniaca*), Իշավարունգ սովորական (*Ecballium elaterium*), Տորոն ներկատու (*Rubia tinctorum*), Սպանդ սովորական (*Peganum harmala*), Փշատենի նեղատերև (*Elacagnus angustifolia*), Ալոճենի մուգ արնագույն և այլ տեսակներ (*Crataegus atrosanguinea*):

Հազվադեպ և անհետացող բուսատեսակներից են՝ Գազ տարօրինակը (*Astragalus paradoxus*), Կղմուխ Օշեի (*Inula aucherana*):

Անմիջապես ներկայացվող տարածքում չկա բնական բուսածածկ:

4.6.2. Կենդանական աշխարհ

Ողնաշարավոր կենդաններից հանդիպում են՝ շնագայլ, եղեգնակատու, վայրի խոզ, գյուրգա, ջրասամույր, միջերկրածովյան կրիա, ճահճակուղբ, կաքավ, նապաստակ, իւեցգետին, մշկամուկ, անողնաշարավորներից՝ անատամ:

Հազվադեպ և անհետացող կենդանատեսակներից են՝ սովորական երկարատև չղջիկ (*Miniopterus schreibersi* Kuhl), առաջավոր ասիական ծական (*Sabanejewia aurata*), կարգավիճակը՝ անհետացող, ոչ բավարար չափով ուսումնասիրված տեսակ է:

Անմիջապես ներկայացվող տարածքում չկան Կարմիր գրքյան կենդանիներ:

4.7. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ

Տարածաշրջանի բնական էկոհամակարգի, դրա բաղադրիչների, բուսական ու կենդանական տեսակների պահպանությունը, բնականոն զարգացումը, վերարտադրությունն ու կայուն օգտագործումը ապահովելու նպատակով տարբեր ժամանակահատվածներում շրջակա տարածքներում կազմակերպվել են մի շարք բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ.

«Խոսրովի անտառ» պետական արգելոցը,

«Խոր Վիրապ» պետական արգելավայրը:

Նշված պահպանվող տարածքները բավականաչափ հեռու են նախատեսվող աշխատանքների իրականացման վայրից և որևէ ազդեցության չեն ենթարկվի սույն գերծունեության արդյունքում:

4.8. Ելակետային սոցիալ-տնտեսական ցուցանիշները

Սայաթ Նովան գյուղ է Մասիսի տարածաշրջանում: Մարզկենտրոնից գտնվում է 20 կմ հեռավորության վրա:

Գյուղն ընկած է Հրազդան գետի ձախ ափին, Արարատյան դաշտում: Ծովի մակարդակից ունի 827 մ բարձրություն: Կլիման չոր, խիստ ցամաքային է: Ձմեռը սկսվում են դեկտեմբերի կեսերին, ամառը տևական է՝ մայիսից մինչև հոկտեմբեր: Մթնոլորտային տարեկան տեղումների քանակը 250-300մմ է: Բնական լանդշաֆտները կիսանապատներ են, որոնք ոռոգման ընթացքում վեր են ածվել կուլտուր-ոռոգելի լանդշաֆտի: Ագրոկլիմայական տեսակետից համայնքն ընկած է բացարձակ ոռոգման գոտում:

Համայնքի հիմնախնդիրների մեջ կարևորվում է ոռոգման ջրի հիմնախնդիրը, գյուղամիջյան ճանապարհների վերանորոգումը:

Ըստ վիճակագրական կոմիտեի տվյալների² 2021 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ Սայաթ Նովա գյուղում մշտական բնակչությունը կազմում է 2188 մարդ:

5. ՆԱԽԱՏԵՄՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

5.1. Տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումներ

ա. Այլումին

1 հատ գազային վառարան, հոսքագիծ և թևքային գտիչների համակարգ:
Կներգրավվեն 12 աշխատող: Արտադրվելու է ձուլակտորներ:

բ. Պղինձ, արույր, ցինկ, նիկել, անագ, ֆեռոհամաձուլվածքներ

2 հատ ինդուկցիոն վառարան, հոսքագիծ և թևքային գտիչների համակարգ:
Կներգրավվեն 16 աշխատող: Արտադրվելու է ձուլակտորներ, լարեր, տարբեր համաձուլվածքներ:

գ. Կապար

1 հատ ռոտորային վառարան, 1 հատ ինդուկցիոն վառարան, հոսքագիծ և թևքային գտիչների համակարգ:
Կներգրավվեն 6 աշխատող: Արտադրվելու է ձուլակտորներ:

դ. Պողպատ

1 հատ ինդուկցիոն վառարան, 1 հատ գազային վառարան, գլոսման հոսքագիծ և թևքային գտիչների համակարգ:

Կներգրավվեն 38 աշխատող: Արտադրվելու են ամրաններ, ձողեր և այլն:

Նախատեսվում է տարեկան օգտագործել 710000 մ³ բնական գազ:

Գործարանի շահագործման տարեկան աշխատաժամերը՝ 6912 ժամ/տարի (288 օր/տարի):

5.2. Գազամաքրման համակարգ

Նախատեսվում է տեղադրել թևքային գտիչների հանգույց, նստեցման և հովացման խուց ու ցիկլոններ:

Հիմնական ՇՄԱԳ փուլում կհաշվարկվեն օդափոխության ծավալները և կընտրվի համապատասխան օդամղիչ:

² https://www.armstat.am/file/Map/MARZ_03.pdf

5.3.Օգտագործվող նյութեր և բնառեսուրսներ

Գործարանում նախատեսվում է օգտագործել

- ջուր՝ վառարանների հովացման համար,
- ջուր՝ անձնակազմի խմելու կենցաղային նպատակներով,
- բնական գազ՝ վառարանների ջերմային ռեժիմը ապահովելու համար,
- օդ՝ այրման ռեժիմը ապահովելու համար:

Ջրի, օդի և գազի պահանջարկը կհաշվարկվի հիմնական գնահատման փուլում և արդյունքները կներկայացվեն ՇՄԱԳ հաշվետվությունում:

5.4.Արտանետումներ, արտահոսքեր և արտադրական թափոններ

Վերակառուցումից հետո գործարանի շահագործման ընթացքում կառաջանան հետևյալ արտանետումները.

Արտանետումներ.

- Ազոտի երկօքսիդ (NO_2),
- Ածխածնի օքսիդ (CO),
- Պինդ մասնիկներ (ՊՄ):

Գործարանի աշխատանքի արդյունքում արտադրական կեղտաջրեր չեն առաջանում, քանի որ ջուրը օգտագործվում է միայն հովացման համար, որի արդյունքում նյութերի հետ շփում տեղի չի ունենում և արտահոսք չի առաջանում:

Գործարանի շահագործման արդյունքում կառաջանան հետևյալ արտադրական թափոնները.

- «Գունավոր մետաղների ձուլումից գոյացած խարամ», ըստ ՀՀ բնապահպանության /ներկայում՝ շրջակա միջավայր/ նախարարի 2006 թվականի դեկտեմբերի 25-ի N 430-Ն հրամանի դասիչ՝ 3120030001013:
- «Մաքրագոտիչներից փոշի՝ գունավոր մետաղների պարունակությամբ», դասիչ՝ 31201700 01 01 3:

Արտանետումների, թափոնների և ջրօգտագործման քանակները կհաշվարկվեն և կներկայացվեն ՇՄԱԳ հաշվետվության կազմում:

6. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԲԱՑԱՌՄԱՆԸ, ՆՎԱԶԵՑՄԱՆՆ ՈՒ ՓՈԽՀԱՏՈՒՑՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ

6.1. Հիմնական բնապահպանական և սոցիալական ռիսկերը

Նախատեսվող գործունեության հիմնական ռիսկերը կապված են օգտագործվող թափոնների հետ գործակցության և վառարանների ջերմային ռեժիմի ազդեցության հետ:

Ջարդոնի հետ աշխատանքը պարունակում է ռիսկեր սպասարկող անձնակազմի համար:

Վառարանների շահագործման ընթացքում առաջանում են ծխագազեր, որոնք պարունակում են վտանգավոր նյութեր, մասնավորապես՝ ազոտի և ածխածնի օքսիդներ և պինդ մասնիկներ: Արտանետումների ստույգ քանակները կներկայացվեն ՇՄԱԳ հաշվետվությունում:

Հումքի և արտադրատեսակների տեղափոխությունը նախատեսված է ավտոբանասպորտային միջոցներով, ինչը կինտենսիվացնի ճանապարհային երթևեկությունը: Սակայն հաշվի առնելով երթերի փոքր հաճախականությունը, երթևեկության վրա ազդեցությունը էական չի լինի:

6.2. Նախատեսված մեղմացնող միջոցառումները

Նախատեսվող գործունեության բացասական ազդեցությունը շրջակա միջավայրի և մարդկանց առողջության վրա բացառելու և նվազագույնի հասցնելու նպատակով նախատեսված են հետևյալ միջոցառումները՝

- Մետաղների ջարդոնը տեսակավորել համապատասխան տրանսպորտային միջոցներով և պահեստավորել հատուկ հատկացված պահեստային տեղամասերում:

- Վառարանները կահավորել բազմաստիճան մաքրման համակարգով:

- Վառարանների հովացման համար կիրառվելու է փակ շրջանառու համակարգ:

- Արտադրական հանգույցը պետք է ունենա հակահրդեհային համակարգ:

- Նախատեսվում է մշակել և կիրառել սանիտարապաշտպանիչ գոտու տարածքի օդային ավազանի մոնիթորինգ, որի մանրամասնությունները կներկայացվեն ՇՄԱԳ հաշվետվությունում:

○ Պարբերաբար նախատեսվում է իրականացնել բանվորական միջավայրի, դեֆլեկտորների և վառարանային հանգույցի մոնիթորինգ և անհրաժեշտության դեպքում սարքավորումների կարգաբերում:

○ Թափոնների հետ աշխատելիս անձնակազմը կրելու է հատուկ անհատական պաշտպանիչ միջոցներ՝ ձեռնոցներ, դիմակներ և արտահագուստ:

○ Սպասարկող անձնակազմը անցնելու է նախնական և պարբերական հրահանգավորում:

Նախատեսվող միջոցառումները և դրանց կատարումը վերահսկող միջոցառումները բերված են աղյուսակի տեսքով:

Բնապահպանական միջոցառումների և մոնիթորինգի ծրագիր

<i>Նախատեսվող գործունեությունը ըստ փուլերի</i>	<i>Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները</i>	<i>Առաջարկվող մեղմացնող միջոցառումները</i>	<i>Մոնիթորինգի գործողություններ</i>	<i>Արտաքին վերահսկողություն</i>
<p>Ձուլարանի շահագործում</p>	<p>ա/ Մթնոլորտային օդի աղտոտում</p> <p>բ/Թափոնների կառավարում</p>	<p>Մետաղի ջարդոնը տեղափոխել ծածկված թափքերով տրանսպորտային միջոցներով:</p> <p>Թափոնները պահեստավորել փակ շինության մեջ:</p> <p>Պարբերաբար ստուգել գազափոշեմաքրման համակարգի աշխատանքը:</p> <p>Արտադրական թափոնները հավաքել և կրկնակի օգտագործել՝ խառնելով ջարդոնի նոր ծավալների հետ:</p> <p>Կենցաղային աղբի առանձին հավաքման տեղի կահավորում, աղբամանների տեղադրում աշխատակիցների հանգստյան տեղերում և սննդի ընդունման կետերում: Կանոնավոր աղբահանում:</p> <p>Աշխատակազմը պետք է ունենա խմելու ջրի և զուգարանների հասանելիություն, սնունդ ընդունելու և հանգստանալու համար անհրաժեշտ պայմաններ:</p>	<p>Կազմակերպել տարածքի աղտոտվածության մոնիթորինգ, չափելով ածխածնի և ազոտի օքսիդների, փոշու պարունակությունը</p> <p>Արտաքին ստուգումներ</p> <p>Արտաքին ստուգումներ</p>	<p>Բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմին</p> <p>Մասիսի քաղաքապետարան</p> <p>ԱՆ առողջապահական տեսչական մարմին</p>

<i>Նախատեսվող գործունեությունը ըստ փուլերի</i>	<i>Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները</i>	<i>Առաջարկվող մեղմացնող միջոցառումները</i>	<i>Մոնիթորինգի գործողություններ</i>	<i>Արտաքին վերահսկողություն</i>
	<p>գ/ Աշխատանքի անվտանգություն, աշխատանքային պայմաններ</p>	<p>Չուլարանի տարածքում պետք է լինեն առաջին օգնության բժշկական արկղիկներ և հակահրդեհային միջոցներ:</p> <p>Աշխատակազմը պետք է ապահովվի արտահագուստով և անձնական անվտանգության անհրաժեշտ միջոցներով:</p> <p>Անվտանգության սարքավորումների օգտագործումը պետք է ուսուցանվի, վերահսկվի և պարտադրվի: Աշխատանքի անվտանգության պահպանման համակարգը պետք է նախատեսի վերահսկողություն, հրահանգավորում, ուսուցում և գիտելիքների ստուգում:</p> <p>Արտադրական տարածքում պետք է լինեն հրդեհային անվտանգության պարագաներ՝ կրակմարիչներ, բահեր:</p>	<p>Արտաքին ստուգումներ</p> <p>Արտաքին ստուգումներ</p> <p>Արտաքին ստուգումներ</p> <p>Արտաքին ստուգումներ</p>	<p>ԱԻՆ պետական հրդեհային և տեխնիկական անվտանգության տեսչություն</p>

Բնապահպանական միջոցառումների և մոնիթորինգի ծախսերը կհաշվարկվեն և կներկայացվեն ՇՄԱԳ հաշվետվությունում:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԿԱՅԱԿԱՆ

ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑՄԱՆ

Կադաստրի
կոմիտե

Սույն վկայականով հաստատվում է 4 հունվարի 2023 թվականին գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման միասնական մատյանում կատարված անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքի պետական գրանցումը հետևյալ տվյալներով.

1. ԳՐԱՆՑՎԱԾ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՍՈՒԲՅԵԿՏ(ՆԵՐ)

ՎԱՀԱՆ ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ ԵՎԳԵՆԻԻ

2. ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԳՏՆՎԵԼՈՒ ՎԱՅՐԸ ԵՎ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ

Մարզ Արարատ, համայնք Մասիս գյուղ Սայաթ Նովա Մասիս-Ռանչպար խճուղի 10/1

3. ԳՐԱՆՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՀԻՄՔ ՀԱՆԴԻՍԱՑԱԾ ՓԱՏՏԱԹՂԹԵՐԸ

Առուվաճառքի պայմանագիր կնքված 28/11/2022թ. սմ - 16306, համայնքի ղեկավարի 28.12.2022թ. թիվ 6341-Ա որոշում

4. ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

Կադաստրային ծածկագիրը՝ 03-082-0308-0010

Մակերեսի չափը (հա)՝ 1

Նպատակային նշանակությունը՝ արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման եւ այլ արտադրական նշանակության

Գործառնական նշանակությունը կամ հողատեսքը՝ Արդյունաբերական օբյեկտների

Գրանցված իրավունքի տեսակը՝ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԿԱՅԱԿԱՆ N 04012023-03-0045, գաղտնաբառ՝ ICPCM8NKAQZC

Փաստաթղթի իսկությունը և վավերականությունը կարող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի
www.e-cadastre.am կայքէջի միջոցով